

Mali Tablolar

2

İşletmenin yaptığı faaliyetler sonunda varlıklar, borçlar ve sermaye de değişimler olur. Bunların ne olduğu, neye ulaştığı ve faaliyet sonucunun ne olduğunu gösteren mali tablolar düzenlenir. Mali tabloların en önemlisi olan ve işletmenin varlıklarını, borçlarını ve sermayesini gösteren BİLANÇO ve belirli bir dönemdeki faaliyetlerin sonucunu (kar veya zararı) ve bu sonuca nasıl ulaşıldığını gösteren GELİR TABLOSU işletme ile ilgili taraflara bilgi vermek amacıyla hazırlanır.

Birinci ünite de açıklanan varlıklar, sermaye, borçlar ve muhasebe kavramlarının gözden geçirilmesi ve bu ünite de verilen bilgilerin birbirleri ile ilişkilendirilerek, bir arada anlamaya çalışılması ve ünite de yer alan bilanço eşitliği ve eşitliğin ifade ettiği anlam üzerinde dikkatlice durulması ünitenin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Amaçlarımız

Bu üniteyi okuduktan sonra;

- 1. Mali durum ve faaliyet sonucu ne demektir?*
 - 2. Mali durum ve faaliyet sonuçları ne ile gösterilir?*
 - 3. Mali tablo ne demektir ve temel mali tablolar nelerdir?*
 - 4. Dönem ne demektir?*
 - 5. Bilanço nedir, neyi gösterir?*
 - 6. Bilanço eşitliği ne demektir?*
 - 7. Mali nitelikteki olaylar nelerdir ve bilanço yu nasıl etkiler?*
 - 8. Gelir Tablosu nedir, hangi bilgileri, nasıl gösterir?*
- konularında gerekli bilgi ve becerilere sahip olabilirsiniz.*

MALİ DURUM VE FAALİYET SONUCU

Mali durum ve faaliyet sonucu ne demektir?

DİKKAT

Hayatta çözümü ile sorumlu olacağınız olaylar karşınıza, size öğretim amacı ile bir sıra içinde aktarılan bilgilerin sırasında çıkmayacaktır. Ayrıca size aktardığımız bilgiler bu olayların çözümlenmesini sağlayacak bilgilerin tümü değil, fakat olayları ve nasıl çözümlenebileceklerini kavramanıza yarayacak temel bilgiler topluluğudur. Çözümde başarılı olmanız için temel bilgiler arasındaki ilişkiyi görebilmek, konu ile bağlantılı olanları seçmek ve ona göre kullanmak; sizin bu temel bilgileri algılama derecenize ve yeteneğinize, daima hepsini bir arada bir bütün olarak hafızanızda tutmanıza ve sonraki aşamalarda kendinizi yenilemenize bağlıdır.

Birinci üiteden öğrendiklerinizi birbirleri ile ilişkilendirerek topluca hatırlamaya çalışırsanız şu gerçeklere ulaşırsınız:

- İşletmeler insanların ihtiyaçlarını giderecek olan **mal ve hizmetleri üretmek** için kurulurlar.
- İşletmenin kuruluşunun gerçekleşebilmesi için işletmenin tanımından elde ettiğimiz bilgiye göre öncelikle girişimci denilen bir kimsenin ya da kimse-lerin üretim faktörlerini oluşturan ya da onların edinimine olanak sağlayacak olan arsa, bina, makine, hammadde, para gibi **VARLIKLARI** bir araya getirmesi gerekir.
- **İşletme sahibinden ayrı, kendine öz kişiliği olan işletme** bu varlıklara ancak başka kişilerin vermesi ile sahip olabilir. Diğer bir deyişle işletmenin elinde bazı varlıklar var ise, bunlar muhakkak diğer kişiler (gerçek veya tüzel) tarafından verilmiştir. Bu nedenle **VARLIKLAR İLE VARLIKLARIN KAYNAKLARI** arasında aşağıdaki gibi bir ilişki ve değerce (tutar yönünden) bir eşitlik vardır:

VARLIKLAR = KAYNAKLAR

Kuruluşta, varlıklar işletmeye genelde işletme sahipleri tarafından verilirler. Dolayısıyla kuruluş aşamasında sahip olunan varlıklar ile bu varlıkların kaynağını oluşturan işletme sahibinin hakları arasında bulunan eşitlik, işletme sahibinin kuruluş aşamasındaki varlıklar üzerindeki haklarının **SERMAYE** olarak ifade edilmesi nedeniyle **VARLIKLAR = SERMAYE** şeklinde gösterilir. Bu **eşitlik muhasebenin temel eşitliğidir**.

- Genelde kuruluştan sonraki aşamalarda işletme sahipleri dışındaki kimse-lerden (üçüncü kişilerden) bazı iktisadi değerler edinilmesi nedeni ile de varlıklarda artış olabilir. Bu yeni durumda toplam varlıklar üzerinde işletme sahiplerinin hakları ile birlikte bu varlıkların kaynağı olarak üçüncü kişilerin hakları da olur. Bu kişilerin varlıklar üzerindeki hakları **BORÇLAR** terimi ile gösterilir.
- Bu durumda işine devam eden bir işletmenin varlıklarının kaynakları iki ayrı kaynak türünden oluşur ve temel muhasebe eşitliği,

VARLIKLAR = SERMAYE + BORÇLAR

şekline döner.

- İşletmeler kar, işletmenin devamlılığı, topluma hizmet vb. amaçlara sahiptir. İşletmenin tanımında yer alan "mal ve hizmet üretmek" amaç değil, işletmenin amacına ulaşması için bir araçtır. Değişim süreci diye de adlandırabileceğimiz bu faaliyetler işletmenin konusuna göre farklılık gösterir.
- İşletmelerin, bu amaçlarına ulaşabilmeleri için iyi ve başarılı yönetilmeleri gerekir.
- İşletmelerin faaliyetleri üretim, pazarlama, finans ve insan kaynakları işlevlerinin bütünüdür.
- İşletmelerin iyi yönetilmeleri bu işlevlerin herbirinin planlanması, örgütlenmesi, yönetilmesi ve kontrol edilmesi ile olanaklıdır. Bunlar ilgili yöneticilerin aldığı ve uyguladığı kararlarla gerçekleşir.
- Yöneticilerin aldığı ve uyguladığı **kararların bazıları varlıklar ve varlıkların kaynaklarını oluşturan unsurlar üzerinde para ile ifade edilen değişimler yaratır.**
- İşletmenin nasıl yönetildiği ile ilgili olan taraflar sadece yöneticiler ve işletme sahipleri değildir, aynı zamanda farklı amaçlarla ilgilenen farklı taraflar vardır. Bunlar işletme ile ilgili kararlarında yararlı olacak bilgilere gereksinim duyarlar.

Bir ticaret işletmesi, bir banka, bir üretim işletmesi ve bir otel işletmesinde üretim, pazarlama, finans ve insan kaynakları işlevlerinin yoğunluk bakımından farklılık gösterip göstermediğini irdeleyiniz.

Sonuç olarak yukarıda sıralanan bilgileri birbiri ile ilişkilendirirsek işletmenin amaçlarına ulaşmasının, işletmenin faaliyet konusuna göre farklılık gösteren ya da ağırlığı farklı olan genel işlevlerin (üretim, pazarlama, finans, insan kaynakları) iyi yönetilmesi yolunda o anda işletmede yetkili olan ilgili yöneticilerin aldığı ve uyguladığı kararların uygunluğuna ve başarılılığına bağlı olduğunu görürüz. Bu da bu kararların işletmenin varlıklarını ve bu varlıkların kaynaklarını oluşturan unsurlarda yarattığı para ile ifade edilen değişim ile ölçülür. Çünkü işletmenin varlıklarını ve kaynaklarını oluşturan unsurların nitelik ve nicelik yönünden ortaya çıkardığı yapı işletmenin **mali yapısını (mali durumunu)** gösterir.

Aynı sektörde, aynı zaman diliminde faaliyet gösteren A, B ve C işletmelerinin aynı türlerde ve türsel büyüklükte varlıklara sahip olduğunu, fakat varlıkları elde ediş biçimlerinin farklı olduğunu varsayın ve bu üç işletmeyi mali yapı ve mali güç açısından inceleyin.

- **A İşletmesi bu varlıkların tümünü işletme sahiplerinden elde etmiştir.**
 - **B İşletmesi toplam varlıklarının 175 büyüklüğündeki kısmını işletme sahiplerinden, 75 büyüklüğündeki kısmını 3 yıl sonra ödemek üzere üçüncü şahıslardan elde etmiştir.**
 - **C İşletmesi ise toplam varlıklarının 175 büyüklüğündeki kısmını işletme sahiplerinden, 75 büyüklüğündeki kısmını 6 ay sonra ödemek şartı ile üçüncü şahıslardan elde etmiştir.**
- Bu üç işletmenin mali durumlarının aynı eşitlikte olduğunu söyleyebilir misiniz?**

Faaliyetler sonunda ulaşılan yeni yapıda işletme sahibinin haklarında da değişim olduğu saptanabilir. İşletme sahibinin kuruluşta işletmeye verdiği varlık büyüklüğü borçlanma dışındaki faaliyetler sonucu artarsa sonuç kar; azalırsa sonuç zarardır. Dolayısıyla varlıklarda oluşan kar büyüklüğündeki artış aynı zamanda işletme sahibinin varlıklar üzerindeki haklarını artırır; tersine varlıklarda oluşan zarar büyüklüğündeki azalış işletme sahibinin varlıklar üzerindeki haklarını azaltır.

O halde varlık ve kaynakların unsurları üzerinde para ile ifade edilen değişmelerin bazıları işletme sahibi haklarında değişme yaratır, bazıları yaratmaz. Faaliyet sonucu olan kar ya da zarar büyüklüğü işletme sahibi haklarında değişme yaratan olayların bir sonucudur. Bu büyüklük işletmenin kar amacına ulaşip ulaşmadığının değerlendirilmesinde bir ipucudur. **Faaliyet sonucu kadar faaliyet sonucunun oluşumunu etkileyen olayların bilinmesi de bu değerlendirme için önemlidir.**

DÜŞÜNELİM

Bir işletmenin faaliyetlerinin sonucunda kar elde etmesi, mali durumunun da iyi olduğunu gösterir mi?

Bilindiği gibi işletmelerin amacı sadece kar elde etmek değildir; işletmenin, devamlılığı ve topluma hizmet vb. amaçlarının karşılanmasını sürdürebilmesi için faaliyetlerin karla sonuçlanmasını sağlaması yanında işletmenin mali yapısının ve gücünün de iyi olması gerekir. Mali yapının ve gücün iyi olup olmadığı mali durumu oluşturan unsurlar arasındaki ilişkiye bakılarak anlaşılır.

SIRA SİZDE

Yöneticilerin başarılarını karar, varlık, kaynak, mali yapı, kar, zarar kavramları ile ilişkilendirerek değerlendiriniz.

MALİ TABLOLAR

Mali durum ve faaliyet sonuçları ne ile gösterilir?

DÜŞÜNELİM

İşletmenin nasıl yönetildiği ile ilgili olan taraflar yöneticilerin aldığı ve uyguladığı her bir mali nitelikteki olayın sonucu hakkında mı bilgi isterler?

İşletmenin nasıl yönetildiği, diğer bir ifade ile yönetimin başarısı, yöneticilerin aldığı ve uyguladığı her bir kararın sonucunda işletmenin varlıkları ve bu varlıkların kaynaklarını oluşturan unsurlar üzerinde değişmeler yaratan ve para ile ifade edilebilen her bir olayın sonucuna göre ölçülemez. İşlemlerin çokluğu düşünülürse böyle bir uygulama akli karıştırıcı ve gereksiz bilgilerin üretilmesinden öteye gidemez. Öte yandan olayların olumlu ve olumsuz yönde olanlarının bir diğerinin sonucunu etkileyeceği açıktır. Örneğin satıştan sorumlu bir yönetici piyasada satış fiyatının düşmekte olduğunu gördüğü 100 lira maliyetli (x) malını 90 liraya satabilir. Bu noktada o yönetici, 10 lira zarara neden oldu, şeklinde değerlendirilmelidir. Belki de aynı yönetici satış kabiliyetinin yüksek olduğunu gördüğü (y) malını alıp satmak için böyle bir girişimde bulunmuştur. Diyelim ki yönetici (x) malının satışından elde ettiği 90 lira ile 1 adet (y) malı almış ve bunu 115 liraya satmış, böylece parasının x malında bağlı kalmasını önlemiştir. İki işlemi bir arada ele alırsak, birincisinden 10 lira zarar etmiş, fakat ikincisinden 25 lira kâr elde etme olanağı sağlamıştır, sonuç (25-10) 15 lira kârdır.

Bu bakımdan yönetimin başarısını oluşturan, işletmenin varlıklarının ve bu varlıkların kaynaklarının (sermaye + borçlar) unsurlarında para ile ifade edilen değişme yaratan bu olayların etkilerinin tek tek değil, belirli bir süre içinde oluşan olayların bir bütün olarak ele alınmaları, **özetlenerek** analiz ve yoruma sunulmaları gerekir. Bu gereklilik çerçevesinde çok sayıdaki mali işlemlere ait bilgiler "**mali tablolar**" adı altında özetlenerek ilgililere sunulur.

İşletme faaliyetlerine ilişkin çok sayıdaki mali işlemlere ait bilgiler işletmenin ilgili taraflarına nasıl sunulmalıdır? Neden?

SIRA SİZDE

Mali Tablolar Nedir ve Nasıl Elde Edilir?

Mali tablo ne demektir ve temel mali tablolar nelerdir?

Muhasebe birinci işlevinde mali nitelikli olaylarla ilgili bilgileri sadece toplayıp, kaydedip, sınıflama ile yetinseydi ikinci işlevini yerine getirebilir miydi?

DÜŞÜNELİM

Muhasebenin genel amacının özetle, işletmenin nasıl yönetildiği ile ilgili olan taraflara, işletme ile ilişkili olarak verecekleri kararlarda yararlanabilecekleri doğru, adil ve anlaşılabilir bilgiler iletmek olduğunu ve muhasebenin bu amacına birbirini izleyen iki işlevini gerçekleştirerek ulaştığını biliyoruz.

Muhasebenin birinci işlevi sonunda elde edilen ve özetlenmiş bilgileri içeren mali tablolar, ilgili oldukları konuya ve duruma ilişkin unsurların çeşitli ve parasal tutarların birer dökümü, birer listesidir.

Örneğin, varlıkların ve kaynakların çeşitleri ve bunlara ait büyüklüklerin sırandığı bir mali tablo işletmenin mali yapısının unsurlarını gösterir; fakat direkt olarak bu yapının iyi olup olmadığı, ya da bu yapının oluşturduğu mali gücün istenen düzeyde olup olmadığı bilgisini vermez. Bu bilgi tabloyu oluşturan unsurlar arasında yapılacak inceleme ve karşılaştırmalarla elde edilir.

Sözgelimi böyle bir mali tabloda görülen işletmenin (x) tutarında borcunun olduğu bilgisi yeterli değildir. Önemli olan gene mali tablodan faydalanılarak bu borcun ödenmesine olanak sağlayacak varlık yapısının ve büyüklüğünün mevcut olup olmadığının bilinmesi ve bu iki unsur arasındaki ilişkinin araştırılmasıdır.

Bu bakımdan, ancak mali tablolarda bir döküm, bir liste halinde sıralanan varlıkların, sermaye ve borçların çeşidi ve onlara ait büyüklüklerin farklı açılardan anlamlarının ve birbirleri ile ilişkilerinin araştırılması, mevcut durumun **analizi** ve olması gerekenle karşılaştırılarak **yorumlanması** sonucunda üretilen bilgilerin ilgili taraflara **iletilmesi**, onların kararlarında kullanabilecekleri verileri elde etmesine olanak sağlar.

Burada muhasebenin genel amacına ulaşmasındaki son aşama olan ikinci işlevinin mali tablolardaki bilgilere dayandırılacağı açık olarak görülmektedir. Diğer bir ifade ile birinci işlevin sonunda üretilen bilgiler, ikinci işlev için veri olmaktadır.

Muhasebenin birinci işlevi ile ikinci işlevi arasındaki bağlantıyı açıklayınız.

SIRA SİZDE

Mali tablolar belirli bir süre içinde oluşan mali nitelikteki olayların işletmenin varlıklarının ve kaynaklarının unsurlarında yarattığı değişmelerin bir özetidir. Bu nedenle, mali nitelikteki olaylarla ilgili bilgilerin biriktirilmesi, depolanması gereği ortaya çıkar. (Bu biriktirme, depolama derslerimizin yürütülmesi boyunca uygulayacağımız kayıt tutma tekniğinin uygulanması ile mümkün olur.)

Bu noktada mali tablolara nasıl ulaşılacağı, diğer bir ifade ile mali tabloların nasıl elde edileceğinin açıklığa kavuşturulması gerekir.

Buna göre belirli bir süre içinde işletmenin varlıklarının ve bu varlıkların kaynaklarının unsurlarında para ile ifade edilebilen değişme yaratan olayların sırası ile,

- her birinin ne olduğunu (tarih, taraflar, konu, miktar ve tutar itibariyle) gösteren (belgeleyen) verilerin **toplanması** (elde edilmesi), dolayısıyla olayın tanımlanması,
- herbirinin varlıkları ve varlıkların kaynaklarını oluşturan unsurlar üzerinde yarattığı etkilerin bir arada bir bütün olarak **kaydedilmesi**,
- olayın kaydından faydalanılarak, etkilenen varlık ve kaynak unsurlarındaki değişmelerin söz konusu **süre** için ilgili her bir varlık ve kaynak unsuru **temel alınarak** konular itibariyle biriktirilmesi, diğer bir ifade ile **sınıflandırılması**,
- her bir sınıf için toplanan değişmelerin söz konusu süre sonunda yarattığı büyüklüklerin tüm sınıflar (varlıkların ve kaynakların unsurları) açısından bir bütünlük içinde **özetlenmesi**

şeklinde gerçekleşir. Bu aşamalar bilindiği gibi muhasebenin **birinci işlevinin** aşamalarıdır.

Muhasebenin birinci işlevinin diğer bir ifade ile kayıt tutma işlevinin son aşamasında özetlenen bilgiler, özetlenen bilginin niteliğine göre farklı tablolar halinde sunulur.

İşletmenin mali yapısını, faaliyet sonucu ve bu sonucun oluşumunu ve genelde bu bilgilere dayalı diğer bazı amaçları karşılayacak bilgileri içeren bu özetlere **mali tablolar** denir.

SIRA SİZDE

Mali tablolar hangi bilgileri nasıl içerir?

Muhasebe öğretiminin başlangıç aşamasında **temel olan iki mali tablo vardır: Bilanço ve Gelir Tablosu**. Bunların dışında sayılabilecek olan ve genellikle bu iki tablodaki bilgilerden üretilen Satışların Maliyeti Tablosu, Fon Akım Tabloları, Para Akışı Tabloları, Kar Dağıtım Tablosu, Dağıtılmamış Karlar Tablosu, Özkaynak Tablosu gibi mali tablolar muhasebe öğretiminin ileri aşamalarında ele alınacak konulardır.

Mali Tabloları genel açıdan tanımak için mali tabloların zaman kesiti ile ilişkisinin belirlenmesi gerekir. Ancak bu genel bilgilerden sonra mali tablo türleri üzerinde durulabilir.

Mali Tablolar Ne Zaman Hazırlanmalıdır?

Dönem ne demektir?

Yöneticinin kararları ile ulaşılan mali yapıyı, faaliyet sonucunu ve bu sonucun oluşmasını gösteren bilgiler hem yöneticilerin kendi başarımlarını kontrol ederek geleceği planlamaları, hem de diğer ilgili tarafların (karar vericilerin) kararlarında kullanmaları için veri olacaktır.

İşletmenin nasıl yönetildiğinin her bir mali nitelikli olaydan sonra değerlendirilmeyeceği önceden vurgulanmıştı. Bir işletmenin nasıl yönetildiği gerçek olarak ancak o işletmenin yaşamının sonunda saptanabilir. Ancak iyi yönetimi sağlamak için **işlevlerin planlanması**, gerçekleşenin **ölçülmesi** ve planlanan ile gerçekleşenin karşılaştırılarak **kontrol edilmesi** ve edinilen bulgular dikkate alınarak yeniden geleceğin planlanması gerekir.

Planlama, gerçekleşeni ölçme, planlanan ile gerçekleşenin karşılaştırma yolu ile kontrol istenilen her hangi bir tarihte ve her hangi bir süre için yapılabilir mi? Yapılırsa, sonuç sağlıklı olur mu?

DÜŞÜNELİM

Planlama, ölçme ve kontrol işlevlerinin gerçekleştirilebilmesi ve bunların sağlıklı sonuç verebilmesi için aslında devamlılık (süreklilik) gösteren işletme faaliyetlerinin belirli aralıklar (zaman kesitleri) itibariyle kesilmiş sayılmasını gerektirir. Bu da işletme faaliyetleri sonuçlarının belirli bir zaman kesitini ifade eden belirli bir **dönem** itibariyle görülmesi, ölçülmesi ve kontrol edilmesi demektir.

Ailenizin yaptığı harcamaları incelemek istediğinizi varsayalım. Örneğin Ocak ayı harcamalarını içeren bir aylık toplam harcama ile Temmuz–Ağustos ayları harcamalarını içeren iki aylık toplamı karşılaştırmak doğru olur mu? Neden?

DÜŞÜNELİM

Dönem, yönetimin başarımı için, ileriye yönelik kararların alınmasında gerekli olduğundan, faaliyetlerin sürekli olma özelliğine rağmen, ara ara kesildiği varsayılarak ölçme, kontrol planlama işlevlerine imkan veren eşit uzunluktaki sürelerdir.

Böylece burada muhasebenin işlevlerine bir boyut daha getirmiş olmaktadır. Muhasebe kaydetme, sınıflandırma, özetleme, analiz ve yorum işlevlerini işletmenin yaşamı boyunca dönemler itibariyle gerçekleştirir.

Muhasebe birinci işlevini gerçekleştirirken bir dönem içinde oluşan mali nitelikli olaylar ile ilgili bilgileri toplar, kaydeder, sınıflar ve özetler.

Buna göre muhasebe ikinci işlevi ile birinci işlev sonunda ulaşılan bilgileri analiz ve yorumladığına göre ilgili taraflara birinci işleve paralel olarak **bir dönem içindeki** mali nitelikli olayların sonucu hakkında bilgi iletir.

Dönem ne olmalıdır?

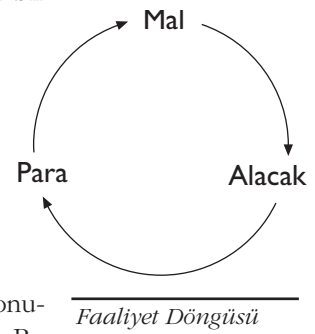
SIRA SİZDE

Bir işletmenin mali nitelikli olaylarını biriktireceği süre ne olmalıdır? Diğer bir ifade ile dönem'in uzunluğu ne olmalı ve neye göre saptanmalıdır?

Ticari bir işletmenin normal faaliyetlerini yerine getirirken elindeki serbest olarak kullanabileceği varlıkların (örneğin paranın) stoklara (mala), stokların satılıp (satış kredili ise önce alacaklara) sonra gene serbest olarak kullanabileceği para şekline, aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi dönüşmesi sürecine "**faaliyet döngüsü**" denir.

Normal olarak yönetimin başarımının bu döngü için ölçülmesi akla gelebilir. Ancak bazı işletmelerde bu döngü 1 yıl (12 ay) içinde birden çok tekrarlanır. Bu durumda daha önce belirtilen sakıncalar nedeni ile her döngü sonunun saptanmasından kaçınılır ve dönem bir yıl (12 ay) olarak kabul edilir. Bu sürenin başlama ve bitiş tarihleri, işin türü nedeniyle özellik taşıyorsa **dönem takvim yılıdır**. Takvim yılı 1 Ocak'ta başlar 31 Aralık'ta biter.

İşin türü nedeniyle yıllık dönemin başlangıç ve bitiş tarihleri özellik taşıyorsa, bu durumda **dönem normal faaliyet yılıdır**. Paranın stoklara dönüşmesi (mal alış) ve stokların peşin satışla ya da kredili satış sonucu doğan alacakların tahsili ile tekrar paraya dönüşmesi iki takvim yılı içinde 12 aylık bir süreyi kapsıyorsa faaliyet döngüsü tamamlanmadan bir takvim yılı sonunda, 31 Aralık'ta faaliyet so-

nuçlarını ölçmek gerçek durumun ortaya çıkmasına engel olur. Normal olanı bu döngünün tamamlanmasını beklemektir. Örneğin kürk ticareti yapan bir işletmenin kış aylarında satacağı kürkleri Temmuz ayı başlarında almaya başladığını, bu kürkleri işleyerek Kasım-Aralık aylarında satışa hazır hale getirdiğini, Aralık ve izleyen yılın Ocak ve Şubat aylarında yoğun olmak üzere peşin ya da kredili olarak sattığını ve kredili satışlardan doğan alacaklarını Mayıs ve Haziran aylarında tahsil ettiğini varsayalım. Bu işletme için dönemi takvim yılı olarak kabul etmek, faaliyet döngüsü oniki ay (Temmuz-Haziran ayları) içinde tamamlanan bu işletmenin faaliyet sonuçlarını önemli ölçüde etkileyecek olan kış ayları yoğun satışlarını, faaliyet sonuçlarını ölçme eylemi dışında bırakmak sonucunu doğurur. Bu durumda, örnek olarak aldığımız bu işletme için **normal faaliyet yılının** 1 Temmuz-31 Haziran aylarını kapsayan 12 ay olduğu söylenebilir.

Döngünün 12 ayı aşması halinde, örneğin inşaat işi yapan bir işletme için **dönem, normal faaliyet dönemi olarak ifade edilir.**

Muhasebe öğretiminde temel alınan **dönem** genellikle bir **takvim yılıdır.**

SIRA SİZDE

Dönem ne demektir? Kaç türlü dönemden bahsedebilirsiniz?

BİLANÇO

Bilanço nedir, neyi gösterir?

Bilançonun Tanımı

DÜŞÜNELİM

İşletmenin dönem sonunda ulaştığı mali yapı, diğer bir ifade ile varlıkların ve kaynakların ulaştığı yeni bileşim hakkındaki bilgiyi açık olarak nasıl sunmayı düşünürsünüz?

İşletmenin mali yapısının, işletmenin varlıkları ve bu varlıkların kaynakları arasındaki ilişkiyi ve değerce eşitliğini ifade eden "VARLIKLAR = SERMAYE + BORÇLAR" şeklindeki temel muhasebe eşitliği ile gösterildiğini hatırlayacaksınız.

İşletmelerin varlıkları, faaliyet konularına göre farklılık gösteren çeşitte (para, alacak, hammadde, mal, makine, bina gibi) ve büyüklükte birçok iktisadi değerlerden, borçları da değişik nitelikteki borçlarından oluşur. Buna göre işletmenin mali yapısı (durumu), işletmenin varlıklarının, sermayesinin ve borçlarının çeşit ve tutar bakımından ifadesi olmaktadır. İşletmenin mali yapısının bu ifadesi **BİLANÇO** adını verdiğimiz bir mali tablo ile gösterilir. Buna göre **bilanço, işletmenin belirli bir tarihteki mali yapısını (durumunu) gösteren bir mali tablo** şeklinde tanımlanır. Dolayısıyla bilanço, bir işletmenin belirli bir tarihte (örneğin 31 ARALIK) sahip olduğu varlıklar ve bu varlıkların kaynağını oluşturan sermaye ve borçların unsurlarını türleri ve büyüklükleri (tutarları) ile gösteren bir mali tablo olmaktadır.

SIRA SİZDE

Bilançoyu tanımlayınız.

İşletme sahibinin kuruluştaki varlıklar üzerindeki hakları işletmenin faaliyetleri süresince değişime uğrar. Faaliyetler sonunda işletme kar elde etmişse ya da varlıklarının değerinde artış olmuşsa bu olaylar işletme sahibinin haklarını artırır.

Aksi durum işletme sahibinin haklarını azaltır. O halde faaliyetler sırasında işletme sahiplerinin hakları kuruluştaki büyüklükten farklılaşır. Bu durumda analizlere olanak sağlamak amacı ile bu farkı yaratan büyüklükleri, nedenlerine göre ayrı ayrı izlemek uygun olacaktır. Bunun için işine devam etmekte olan bir işletmede, işletme sahibinin toplam hakları aslında, onların sermaye terimi ile ifade edilen kuruluştaki hakları ile işletme faaliyetleri nedeniyle ortaya çıkan (örneğin kar gibi) haklarını da birlikte kapsayan **ÖZSERMAYE** ya da **ÖZKAYNAKLAR** terimleri ile ifade edilir.

Yine ileride görüleceği gibi, aslında borçlar terimi yerine de analizler bakımından farklı anlamlara sahip borç türlerini bir arada kapsayan **YABANCI SERMAYE** ya da **YABANCI KAYNAKLAR** terimleri kullanılır.

Bu iki açıklama paralelinde düşünülürse temel muhasebe eşitliği; "VARLIKLAR = ÖZSERMAYE + YABANCI SERMAYE" şeklinde yazılabilir. Ancak başlangıç derslerimiz sırasında temel eşitliği bir süre için basit şekli ile; "VARLIKLAR = SERMAYE + BORÇLAR" olarak kullanmaya devam edeceğiz.

Bilanço neden muhasebenin birinci işlevi sonunda elde edilen özetlerden biridir, neleri özetler?

SIRA SİZDE

Bilanço Eşitliği

Bilanço eşitliği ne demektir?

Bilanço varlıkların, sermayenin, borçların unsurlarının belirli bir andaki durumunu gösterdiğine göre temel muhasebe eşitliği ile ilişkili midir? İlişkisi varsa nedir?

DÜŞÜNELİM

Bilanço varlıkların ve bu varlıklar üzerindeki işletme sahibinin ve üçüncü kişilerin haklarının bir gösterilişi olduğu için,

$$\text{VARLIKLAR} = \text{SERMAYE} + \text{BORÇLAR}$$

eşitliğine dayanmaktadır. Dolayısıyla bu eşitlik bilançonun temelini oluşturur. Bu ifadeyi şöyle bir örnekle somutlaştırabiliriz;

Bankada 1.000.000.000 lira parası, 40.000.000.000 lira değerinde binaları olan Bay Ahmet Güneş, Kırtasiye alım-satımı ile uğraşmak amacı ile bir işletme (işyeri) kurmak istemektedir. Bu nedenle 1.2.xx tarihinde bankadaki 1.000.000.000 lira parasının 750.000.000 lirasını bankadan çekip yeni kurduğu işletmeye tahsis etmiştir. Artık **sahibinden ayrı bir kişiliğe sahip olan bu işletme** kendi adına varlıklara sahip olabilecek veya borçlanabilecektir. Bu durumda bu iki kişinin ayrılığını ifade etmek için bu işletmenin bir isminin olması gerekir. Diyelim ki Ahmet Güneş kurduğu, sahip olduğu bu işletmeye "Güneş Kırtasiye" adını vermiştir.

Bu noktadan sonra Ahmet Güneş'in toplam varlıkları bankadaki 250.000.000 lira para, sahip olduğu 40.000.000.000 değerindeki binalar ve Güneş Kırtasiye işletmesinin varlıkları üzerindeki 750.000.000 lira tutarındaki haklarından oluşur.

Güneş Kırtasiye işletmesinin ise sadece para türünde 750.000.000 lira değerinde bir varlığı vardır. Ancak bu varlıklar üzerinde Bay Ahmet Güneş'in eşit değerinde hakkı bulunmaktadır. Bu durum için temel eşitliği irdelersek,

VARLIKLAR	=	SERMAYE
(para)	=	(işletme sahibi hakları)
750.000.000	=	750.000.000

olduğunu görürüz.

Örnekte küçük bir değişime ile Ahmet Güneş'in başlangıçta sıraladığımız varlıkları yanında Bay Yılmaz Arı'dan borçlanarak aldığı 5.000.000.000 lira değerinde malı olduğunu ve kurduğu Güneş Kırtasiye'ye 750.000.000 lira para ile birlikte bu malları ve bu mallara ait borçları ile birlikte devrettiğini varsayalım.

Bu noktadan sonra Ahmet Güneş'in sadece bankada 250.000.000 lira parası ve 40.000.000.000 lira değerinde binaları olacak, artık varlıkları arasında mal görül-meyecek, aynı zamanda ödeyeceği borcu kalmayacaktır.

Bu son durumda Güneş Kırtasiye işletmesi için temel eşitliği irdelersek:

VARLIKLAR	=	SERMAYE	+	BORÇLAR						
5.750.000.000	=	750.000.000		5.000.000.000						
<table border="1"> <tr> <td>Para</td> <td>+</td> <td>Mal</td> </tr> <tr> <td>750.000.000</td> <td></td> <td>5.000.000.000</td> </tr> </table>	Para	+	Mal	750.000.000		5.000.000.000		(Ahmet Güneş'in varlıklar üzerindeki hakları)		(Borçlanılan Yılmaz Arı'nın varlıklar üzerindeki hakları)
Para	+	Mal								
750.000.000		5.000.000.000								

olduğunu görürüz.

SIRA SİZDE

Bu örnekteki açıklamalardan faydalanarak "işletmenin kendine öz kişiliği olması" kavramından ne anladığınızı açıklayınız.

Muhasebede, bu eşitliğin birinci (sol) tarafına "Aktif", ikinci (sağ) tarafına "Pasif" denir:

VARLIKLAR	=	SERMAYE + BORÇLAR
Aktif		Pasif

Gerçekte aktif, elementer bilgiler için yeterli görülen bu tanımdaki kapsamdan daha farklı bir kapsam taşır.

Bu durumda her hangi bir aktif (varlık), sahip olunan bir değerdir.

Pasif, varlıklar üzerindeki hak sahiplerinin haklarının tümüdür. Diğer bir ifade ile varlıkların kaynaklarıdır. Bu da iki ana gruptan oluşur: **Sermaye + Borçlar**.

SIRA SİZDE

Bilanço eşitliği nedir? Neyi ifade eder?

Bilançonun Şekli

Temel muhasebe eşitliğini oluşturan, varlık ve kaynak unsurlarını türlerine ve büyüklüklerine göre nasıl göstermeyi düşünürsünüz?

Bilançoda genellikle temel eşitlikteki sıraya uyularak, varlıklar türleri ve türsel büyüklükleri itibariyle sol tarafta; borçlar ve sermaye de gene türleri ve tümsel büyüklükleri itibariyle sağ tarafta olmak üzere karşılıklı olarak sıralanır. Dolayısıyla bilançonun iki tarafı (aktif-pasif) arasında toplam olarak eşitlik vardır. **Bilanço**, bu **unsurların belirli bir andaki durumunu gösterdiğinden bir tarih taşınalıdır**. Ayrıca **bilançonun kime ait olduğunu gösterecek bir ifadeye gerek vardır**. Bu açıklamalar bir arada dikkate alındığında bilançonun şekli aşağıda görüldüğü gibi olacaktır.

Bilanço mutlaka bir tarih taşınalıdır.

Bilançonun mutlaka hangi işletmeye ait olduğu gösterilmelidir.

..... İŞLETMESİ Tarihli Bilanço			
Aktif		Pasif	
Varlıklar (Çeşitlerine Göre)	Tutarlar	Sermaye ve Borçlar (Çeşitlerine Göre)	Tutarlar
Aktif Toplamı		Pasif Toplamı	

Yukarıda verdiğimiz Güneş Kırtasiye örneğinde irdelediğimiz ve doğruluğunu ispatladığımız temel muhasebe eşitliğini bu kez bilanço diye adlandırdığımız tablo üzerinde görelim:

1. Durum:

Güneş Kırtasiye Ticareti 1.02.xx Tarihli Bilanço			
Aktif		Pasif	
Varlıklar (Çeşitlerine Göre)	Tutarlar	Sermaye ve Borçlar (Çeşitlerine Göre)	Tutarlar
KASA	750.000.000	SERMAYE	750.000.000
Aktif Toplamı	750.000.000	Pasif Toplamı	750.000.000

ÖRNEK

Muhasebeye bir aktif unsur olarak ifadelendirilmek istendiğinde para sözcüğü yerine **KASA** terimi kullanılır.

2. Durum:

Güneş Kırtasiye Ticaretevi 1.02.xx Tarihli Bilanço			
Aktif		Pasif	
Varlıklar (Çeşitlerine Göre)	Tutarlar	Sermaye ve Borçlar (Çeşitlerine Göre)	Tutarlar
KASA	750.000.000	SERMAYE	750.000.000
MAL	5.000.000.000	BORÇLAR	5.000.000.000
Aktif Toplamı	5.750.000.000	Pasif Toplamı	5.750.000.000

Yukarıdaki bilanço şekline "Hesap Tipi" ya da "alışılmış (geleneksel) hesap şekli" denilmektedir. Bilançonun temel eşitliğe dayalı fakat çeşitli kullanılış amaçlarına uygun daha başka şekilleri de mevcuttur.

Ülkemizde, Maliye Bakanlığı'nın 26.12.1992 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 1 sayılı Muhasebe Uygulama Genel Tebliği ile 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren "Tekdüzen Muhasebe Uygulaması" na geçilmiştir. Bu tebliğin dördüncü bölümünde mali tabloların kapsam ve şekil olarak yapıları açıklanmıştır. Muhasebe Uygulama Genel Tebliğine göre bilançonun şekli ve kapsamı ünitenin sonunda Ek:1 ve 2 olarak verilmiştir. Ek-1 "Özet Bilanço Tipi", Ek-2 "Ayrıntılı Bilanço Tipi" ni göstermektedir.

MALİ NİTELİKLİ OLAYLAR NELERDİR?

Mali nitelikli olaylar nelerdir ve bilançoju nasıl etkiler?

DÜŞÜNELİM

Bir işletmenin hukuk işlerinde çalıştırılmak üzere bir avukatla sözleşme yapması muhasebeyi ilgilendirir mi? Neden?

Bildiğimiz gibi işletmenin tüm faaliyetlerini meydana getiren olaylardan bazıları işletmenin varlıklarını, kaynaklarını oluşturan unsurlar üzerinde **para ile ifade edilebilen** değişme yaratır, bazıları da yaratmaz; **değişme yaratan olaylar "mali nitelikli olaylar"**dır. Muhasebe bu olaylarla ilgilenir. Dolayısıyla bu olayları içeren işlemlere mali nitelikli işlemler ya da muhasebe işlemleri denilmektedir.

SİRA SİZDE

Önceki bilgilerimizden faydalanarak muhasebenin neden mali nitelikli olaylarla ilgilendiğini açıklayınız.

Mali nitelikli olaylar irdelendiğinde görülür ki bu olayların etkileri temel muhasebe eşitliğinin ya,

- taraflarından (aktif veya pasifin) birinin unsurları arasında denge içinde artış-azalış şeklinde oluşan değişmeler yaratır; ya da,
- iki tarafın (aktif ve pasif) unsurlarında aynı yönde eşit büyüklükte artış veya azalışa neden olur;

veya,

- olayın etkileri bunların bir karışımıdır.

Dolayısıyla mali nitelikli olaylar temel muhasebe eşitliğini hiçbir zaman bozmaz. O halde **mali nitelikli olayların yarattığı değişmelerin bir diğerini dengeye getiren iki (çift) taraflı etkisi vardır.**

Mali nitelikli olayların yarattığı değişmelerde bir diğerini dengeye getiren iki (çift) taraflı etki mevcuttur.

DİKKAT

İşletmenin faaliyetleri sırasında mali nitelikli olayların muhasebenin temel eşitliğini bozup bozmayacağını kendisinin oluşturacağı bazı işlemler üzerinde araştırınız.

DÜŞÜNELİM

Yukarıdaki üç durumu biraz daha açarak ele alalım.

İlk olarak mali nitelikli olayın temel eşitliğin taraflarından birinin unsurları arasında değişme yarattığını varsayalım. Örneğin, eşitliğin varlıklar tarafının bir unsuru olan malın maliyet değeri üzerinden peşin olarak satıldığını kabul edelim. Varlıklardan mal'da oluşan bu azalma para'da oluşan eşit büyüklükteki çoğalma ile dengeye gelecek, varlıklar toplamında değişme olmayacağından temel eşitlik bozulmayacaktır.

Olay eşitliğin diğer tarafının, kaynakların unsurları arasında da gerçekleşebilir. İşletmenin borçlu olduğu kimselerden (işletmenin alacaklılarından) biri, işletmenin sermayesini arttırmak gereksinimi duyumu üzerine işletmeye ortak olmak isteyebilir. Bu isteğin kabulü ile işletmeden olan alacağı (işletmenin borcu) sermaye hissesi haline dönüşebilir. O güne kadar işletmeden alacaklı olan kimse bu işlemden sonra işletme sahiplerinden biri haline gelir. Dolayısıyla borçlardaki azalma sermayedeki aynı büyüklükteki bir çoğalma ile dengeyi sağlar.

Bilanço, eşitliğinin her iki tarafına ait unsurlar üzerinde aynı zamanda değişme yaratan bazı mali nitelikteki işlemler ya her iki tarafa ait unsurlarda eşit büyüklükte artış ya da eşit büyüklükte azalış yaratır. Örneğin borçlanarak mal alınması olayında alınan mal kadar toplam varlıklarda artış olurken, aynı tutarda borçlardaki artış ta kaynakları artırır. Dolayısıyla bilanço eşitliğinin her iki tarafına ait toplamlar eşit büyüklükte değişir, eşitlik bozulmaz.

Bir borcun ödenmesi, borçlarda bir azalma anlamındadır. Ancak ödemenin bir varlık unsurunun, örneğin paranın alacaklıya verilmesi sonucu olabileceği gerçeği hatırlanırsa, bu ödeme aynı zamanda varlıklarda aynı büyüklükte bir azalma yaratacaktır. Dolayısıyla bilanço eşitliğinin her iki tarafına ait toplamlar değişir, fakat eşitlik bozulmaz.

Çalışanlara ücret ödenmesi, bir varlık türü olan parada, diğer bir varlık türünde çoğalma, ya da borçlarda bir azalma ile dengeye gelmeyen bir azalma yaratır. Sonuç olarak toplam varlıklarda bir azalma olarak ortaya çıkan bu değişme aynı zamanda işletme sahibi haklarında da eşit bir azalmayı ifade eder ve böylece varlıklar ile kaynaklar arasındaki eşitlik bozulmaz.

İşletmenin sahibi olduğu bir binayı kiraya vermesi nedeni ile tahsil edilen kira tutarı gene bir varlık türü olan parada, diğer bir varlık türünde azalma ya da borçlarda bir çoğalma ile dengeye gelmeyen bir çoğalma yaratır. Sonuç olarak toplam varlıklarda bir artış olarak ortaya çıkan bu değişme aynı zamanda işletme sahibi haklarında da eşit bir artışı ifade eder ve varlıklar ile kaynaklar arasındaki eşitlik gene bozulmaz.

Mali nitelikli olayın karma bir şekilde, hem bilanço eşitliğinin bir tarafındaki unsurları, hem de aynı zamanda eşitliğin diğer tarafındaki unsurları etkilediği durumlarda da eşitlik bozulmaz.

Örneğin kredi ile karlı bir satış yapıldığını varsayalım. Alacaklarda maldaki azalmadan kar kadar fazla büyüklükte bir artış olacak, bu da toplam varlıklar büyüklüğünü arttıracaktır. Ancak karın işletme sahibinin haklarını arttıracığı hatırlanırsa bu olay aynı zamanda toplam kaynaklar büyüklüğünü arttıracak, eşitlik gene bozulmayacaktır.

Söz konusu satışın zararlar yapılması halinde ise alacaklarda, maldaki azalmadan zarar kadar az büyüklükte bir artış olacak, bu da toplam varlıklar büyüklüğünü zarar kadar azaltacaktır. Ancak zararın işletme sahibi haklarını azaltacağı hatırlanırsa bu olay aynı zamanda toplam kaynaklar büyüklüğünü azaltacak, eşitlik gene bozulmayacaktır.

SIRA SİZDE

Mali nitelikli olaylar temel muhasebe eşitliğini neden bozmamaktadır? Özetleyiniz.

Sonuç olarak, işletmenin tanımında yer alan mali nitelikli olayları çift taraflı etkilerini kayda alan muhasebe "çift taraflı kayıt esasına göre yürütülen muhasebe"dir; bilançonun temelini de bu eşitlik oluşturduğu için "bilanço esaslı muhasebe" diye de adlandırılır. Bugün inceleme konusu olan muhasebe bu kapsamdaki muhasebedir.

MALİ NİTELİKLİ OLAYLARIN BİLANÇOYA ETKİSİ

ÖRNEK

1. Ali Vural, 1 Ocak Tarihinde, 100.000.000 lira parasını, 150.000.000 lira değerinde iki binasını vererek bir ticaret işletmesi kurmuştur. İşletmenin adı "Vural Giyim" dir ve giyim eşyası alım-satımı yapacaktır. Yasal formaliteleri yerine getirdiğinden Vural Giyim bir kişiliğe sahip olmuştur. Vural Giyim bu tarihten itibaren faaliyette bulunacaktır. Kar amacı ile kurulan bu işletmenin amacına ulaşabilmesi için yönetim fonksiyonunun gereklerine uyması gerekir. Bilindiği gibi bu gerekler içinde faaliyetlerin belirli süreler için planlanması ve kontrolü de yer almaktadır. Kontrol için sonucu ölçmek gerekir. Genel anlamı ile dönem, bir takvim yılı olduğundan bu işletmenin en geç 31 Aralık tarihinde faaliyet sonucunu ölçmesi gerekmektedir. Ölçme işleminin yapılabilmesi için de başlangıçtaki durumunun bilinmesi şarttır. Vural Giyim'in başlangıçtaki mali durumu 1 Ocak tarihli bilançosu ile şöyle saptanmıştır:

VURAL GİYİM İŞLETMESİ BİLANÇOSU

Aktif		1 Ocak		Pasif	
Kasa	100.000.000	Sermaye	250.000.000		
Bina	150.000.000				
Aktif Toplamı	<u>250.000.000</u>	Pasif Toplamı	<u>250.000.000</u>		

Yukarıdaki bilanço temel muhasebe eşitliğini aksettirmektedir:

VARLIKLAR		=	SERMAYE	+	BORÇLAR
Kasa	+ Bina	=	Sermaye	+	Borçlar
100.000.000	+ 150.000.000	=	250.000.000	+	0

2. Vural Giyim, tarihinde 25.000.000 lira değerinde mal almış ve karşılığını ödemiştir.

Kasa	+	Bina	+	Mal	=	Sermaye
75.000.000	+	150.000.000	+	25.000.000	=	250.000.000

Bu işlem aktifin kendi unsurları arasında bir diğerine eş etkili bir azalma-artmaya sebep olmuştur. Kasadaki azalmaya karşılık malda aynı değerde artış olmuş ve eşitlik bozulmamıştır.

3. Vural Giyim, tarihinde İsmet İz'den kredi ile 80.000.000 lira değerinde mal almıştır:

Kasa	+	Bina	+	Mal	=	Sermaye	+	Borçlar
75.000.000	+	150.000.000	+	105.000.000	=	250.000.000	+	80.000.000

Bu işlem bir aktif unsurda (malda) 80.000.000 lira tutarında bir artış yaratırken, bir pasif unsurda (borçlarda) da aynı tutarda artışa sebep olmuş, böylece denge bozulmamıştır.

4. Vural Giyim, Tarihinde 60.000.000 lira maliyetli malı kredi ile 82.000.000 liraya satmıştır:

Kasa	+	Bina	+	Mal	+	Alacaklar	=	Sermaye	+	Borçlar
75.000.000	+	150.000.000	+	45.000.000	+	82.000.000	=	272.000.000	+	80.000.000

Bu işlem karlı bir satışı göstermektedir. Aktif bir unsur olan malda 60.000.000 lira tutarında azalma olurken, gene aktif bir unsur olan alacaklarda buna denk olmayan 82.000.000 lira tutarında bir çoğalma olmuştur. Toplam aktiflerde çoğalma yaratan fark (22.000.000 lira) işletme sahibinin hakkıdır ve işletme sahibinin hakkını gösteren bir pasif unsur olan sermayeyi (250.000.000 + 22.000.000 = 272.000.000) çoğaltmıştır.

5. Vural Giyim, tarihinde daha önce işletmeye kredi ile 80.000.000 lira değerinde mal satan İsmet İz işletme sahibi Ali Vural ile anlaşarak 50.000.000 lira ile işletmeye ortak olmuş ve bu sebeple işletme 80.000.000 lira tutarındaki alacağının 50.000.000 lirasını tahsil etmekten vazgeçmiştir.

Kasa	+	Bina	+	Mal	+	Alacaklar	=	Sermaye	+	Borçlar
75.000.000	+	150.000.000	+	45.000.000	+	82.000.000	=	322.000.000	+	30.000.000

Bu işlem pasif unsurlar arasında (sermaye ve borçlar) bir diğerine denk bir azalma-çoğalma yaratmış (borçlar 50.000.000 azalırken, sermaye 50.000.000 artmıştır) ve böylece eşitlik bozulmamıştır.

6. Vural Giyim, tarihinde 10.000.000 lira maliyetli malı peşin olarak 9.000.000 liraya satmıştır:

Kasa	+ Bina	+ Mal	+ Alacaklar	= Sermaye	+ Borçlar
84.000.000	+ 150.000.000	+ 35.000.000	+ 82.000.000	= 321.000.000	+ 30.000.000

Bu işlem zararlı bir satışı göstermektedir. Aktif bir unsur olan malda 10.000.000 lira tutarında azalma olurken gene aktif bir unsur olan kasada buna denk olmayan bir çoğalma (9.000.000 lira) olmuştur. Toplam aktiflerde azalma yaratan fark (1.000.000 lira) işletme sahibinin varlıklar üzerindeki hakkını (sermayeyi) azaltmıştır.

7. Vural Giyim, tarihinde çalışanlara 5.000.000 lira ücret ödemiştir.

Kasa	+ Bina	+ Mal	+ Alacaklar	= Sermaye	+ Borçlar
79.000.000	+ 150.000.000	+ 35.000.000	+ 82.000.000	= 316.000.000	+ 30.000.000

Bu işlemde aktif bir unsur olan kasadaki 5.000.000 liralık bir azalma karşılığında diğer bir aktifte eş değerde çoğalma olmamıştır. Kasadaki bu azalma pasifte sermayede (işletme sahibinin haklarında) bir azalmayı gerektirmiştir. Dolayısıyla eşitlik gene bozulmamıştır.

8. Vural Giyim tarihinde kirada bulunan bir binasına ait 10.000.000 lira kirayı tahsil etmiştir.

Kasa	+ Bina	+ Mal	+ Alacaklar	= Sermaye	+ Borçlar
89.000.000	+ 150.000.000	+ 35.000.000	+ 82.000.000	= 326.000.000	+ 30.000.000

Bu işlemde aktif bir unsur olan kasadaki 10.000.000 lira çoğalma karşılığında diğer bir aktifte eş değerde bir azalma olmamıştır. Kasadaki bu çoğalma işletme sahibinin haklarında, dolayısıyla sermayede (316.000.000 + 10.000.000 = 326.000.000) bir çoğalma yaratmış ve eşitlik gene bozulmamıştır.

Vural Giyim İşletmesinin dönem sonuna kadar yapmış olduğu işlemlerin sadece bunlar olduğunu varsayarsak dönem sonu durumu en son eşitlikten faydalananak 31 Aralık tarihli bilançosunda aşağıda olduğu gibi görülecektir:

VURAL GİYİM İŞLETMESİ BİLANÇOSU

Aktif		31 Aralık		Pasif	
Kasa	89.000.000	Sermaye	326.000.000		
Bina	150.000.000	Borçlar	30.000.000		
Mal	35.000.000				
Alacaklar	82.000.000				
Aktif Toplamı	<u>356.000.000</u>	Pasif Toplamı	<u>356.000.000</u>		

Burada işletme sahibinin hakları kuruluşta **sermaye** terimi ile ifade ettiğimiz büyüklüğe göre farklılaşmıştır. Bilindiği gibi işletme sahibinin kuruluştan sonra farklılaşan toplam hakları **özsermaye** terimi ile ifade edilmektedir.

Öz Sermaye = Varlıklar - Borçlar
Dönemsonu Özsermayesi : 356.000.000 - 30.000.000 = 326.000.000
Dönembaşı Özsermayesi : 250.000.000 - 0 = 250.000.000
Dönemsonu Özsermayesi - Dönembaşı Özsermayesi = ± Sonuç (Kar veya Zarar)

Özsermaye terimi işletme sahibinin kuruluş sermayesi ile birlikte işletmede alıkonan karları ve değer yükselmelerinin sebep olduğu artışları, varsa zararları da (-) olarak kapsar.

Kar veya zararın bilanço üzerinde bulunmasını gösteren bu eşitlik dönem içinde sermayedeki değişmelerin işlemlerden meydana geldiğini kabul eder. Dönem içinde sermayeye ilave veya sermayenin bir kısmının çekilmesinin sebep olduğu değişmeler, sonucun hesaplanmasında dikkate alınmalıdır.

Örneğimizde dönemsonu özsermayesi ile dönembaşı özsermayesi arasında $326.000.000 - 250.000.000 = 76.000.000$ lira fark vardır. Ancak olumlu (+) olan bu farkın hepsi kar değildir. Çünkü işletmeye dönem içinde ortak olarak alınan İsmet İz, sermayeye 50.000.000 lira ilavede bulunmuştur.

Bu olayı dikkate aldığımız taktirde sonucu gösteren 76.000.000 liranın iki elemandan oluştuğu ortaya çıkar: Sermayeye ilave (50.000.000) ve sonuç (kar).

O halde örnekte sonuç:

$76.000.000 - 50.000.000 = 26.000.000$ lira kardır.

GELİR TABLOSU

Gelir Tablosu nedir, hangi bilgileri, nasıl gösterir?

Gelir Tablosunun Tanımı

İşletmenin amaçlarından biri kar elde etmektir. Edindiğimiz bilgilere göre kar bir dönem içindeki mali olaylar nedeni ile işletme sahibi haklarında dönem sonunda oluşan bir artış ifade eder. Ancak burada dikkat edilecek husus bu artışın, işletme sahiplerinin dönem içindeki sermaye artırımına gitmelerinin bir sonucu olmaması ya da bulunan büyüklükte, sermaye azaltılmasının bir etkisinin bulunmamasıdır.

Bu nitelikteki işlemler sonucu işletme sahiplerinin varlıklar üzerindeki dönem sonu haklarının dönem başı haklarından büyük olması halinde dönemin karla sonuçlanması söz konusu iken işletme sahiplerinin dönem sonu haklarının dönem başı haklarından düşük olması halinde zarar söz konusu olur.

İşletmenin faaliyetlerinin sonucu olarak elde edilen belirli bir tutardaki tek bir kar ya da zarar büyüklüğü bilgisi işletmenin üretim, pazarlama, finans ve insan kaynakları işlevlerinden sorumlu olanların başarımlarını ölçmede yeterli olabilir mi?

İşletmenin dönem sonunda kar mı elde ettiği, zararlı mı karşılaştığı ve bunların büyüklük bilgileri yeterli değildir. Başarılanın planlananla karşılaştırılarak kontrol edilmesi ve geleceğin buna göre gözden geçirilerek, tekrar planlanabilmesi için her yönetim işlevi baz alınarak kar ya da zararın oluşumunu sağlayan olaylar hakkında bilgi sahibi olmak da gerekir. Oluştuklarında işletme sahibinin hakların-

da değişme yaratan bu olaylar, işletmenin ana faaliyeti ile ilgili olduğu gibi, bazen işletmenin ana faaliyeti dışındaki olaylar da ilgili olabilirler.

İşletmenin başarımının ölçülmesinde ve geleceğinin planlanmasında, karı ya da zararı oluşturan olaylar (gelir, gider, kar, zarar yaratan olaylar) hakkında bu ayrımlar gözetilerek üretilmiş bilgilere gerek vardır.

Dönem içinde işletme sahibi haklarında artış yaratan olaylar **gelir** (ya da hasılat) azalış yaratan olaylar **gider** niteliğindeki olaylardır.

Gelir (hasılat) bir varlık veya hizmetin satışından elde edilen nakit veya diğer varlıkların (iktisadi değerlerin) brüt tutarından oluşur. Daha geniş kapsamlı bir tanıma göre de gelir (hasılat) bir varlığın veya hizmetin satışından elde edilen ya da faiz ve kiradan kazanılan aktiflerin (iktisadi değerlerin) brüt tutarıdır.

Gider, gelir (hasılat) sağlama amacı ile yapılan varlık (aktif) tükenmeleri (ya da borçlarda oluşan artışlar) dır. Aktifte oluşan bu azalma diğer bir aktifte eşdeğerde bir çoğalma ya da borçlarda bir azalma ile dengeye gelmez. Dolayısıyla toplam aktifteki bu azalma aynı zamanda işletme sahibinin varlıklar üzerindeki haklarının toplam büyüklüğünü azaltır.

Gelir (hasılat) ile gider arasındaki olumlu fark **kar**, olumsuz fark **zarar**dır.

Zarar bir de, hasılat gayesi gütmeyen aktif tükenmesi anlamını taşır.

Bu kitapta gelir terimi hasılat gibi brüt anlamda kullanılmıştır; bazı yayınlarda gelir terimi ile kar terimi eş anlamda kullanılmaktadır.

Giderler, daha kapsamlı olarak hasılat temin etme amacı ile oluşan aktif tükenmeleri veya borçlardaki artış olarak tanımlanır.

Gelir ile Gider arasındaki olumlu farka kar, olumsuz farka zarar denir.

SIRA SİZDE

Gelir, gider, kar, zarar terimlerinin anlamlarını açıklayınız.

Örneğin, İşletmenin 150.000 lira maliyetli malının peşin olarak 180.000 liraya satıldığını ve aynı gün 200.000 lira değerinde malının yandığını varsayalım.

Bu işlemleri yukarıda verilen terimler açısından analiz edersek;

Malın satışı ile para olarak aktifler arasına katılan brüt büyüklük (180.000 lira) **gelir** (satış hasılatı) dir.

Bu hasılatın sağlanması için tüketilen aktifin (varlığın) maliyeti (150.000 lira) ise **giderdir**.

Bu satış hasılatı ile gider (satılan malın maliyeti) arasındaki olumlu fark **kardır**.

$$180.000 - 150.000 = 30.000 \text{ TL (kar)}$$

Tersine 180.000 lira maliyetli mal 150.000 liraya satılmış olsaydı satışın sonucu 30.000 TL **zarar** olacaktı.

200.000 lira maliyetli malın yanma nedeni ile yok olması bir gelir sağlama amacı gütmeyeceğinden bir **zarardır**.

Bu örneği temel alırsak bu işletmenin (200.000-30.000) 170.000 lira zararı vardır. Ancak bu başarısızlık satıştan sorumlu departmana yüklenemez. Çünkü aslında işletmenin ana faaliyetinden 30.000 lira karı vardır. Malın yanması bir tedbirsizlik sonucu olabileceği gibi önlenemez bir nedenle de meydana gelmiş olabilir.

Görülüyor ki yöneticinin başarımının değerlendirilmesinde, geleceğe ait planlamanın yapılmasında önemli rolü olan çeşitli gelir ve giderlerin dönem içinde kaynaklarına göre kaydedilmeleri, sınıflandırılmaları ve sonucu verecek şekilde özetlenmeleri gerekir.

Gelir tablosu, bir işletmenin belirli bir döneme, genellikle bir mali yıla ait net sonucunu, brüt satış karı, faaliyet karı büyüklüklerine ve bunları oluşturan ana olaylara yer vererek gösteren bir mali tablodur.

Gelir tablosu işletmenin belirli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler (hasılat) ile bu gelirin elde edilmesi için katlandığı giderleri ve bunların sonucunda oluşan kar veya zararını gösteren bir mali tablodur.

SIRA SİZDE

Gelir Tablosu neden muhasebenin birinci işlevi sonunda elde edilen özetlerden biridir, neyi özetler?

Gelir Tablosunun Şekli

Gelir tablosu, işletmenin net sonucunu (kar veya zararı) oluşturan olaylara ait verileri, karar vermede esas olacak şekilde gruplandırarak verir. Çünkü, amaç sadece işletmenin net sonucu hakkında bilgi edinmek değildir. Bu sonucun yorumlanabilmesi için, sonucu oluşturan olaylara ait verilerin bilinmesi gerekir. Bu bakımdan gelir tablosunda işletmenin ana faaliyetinin hacmi, bu faaliyetin getirdiği gelir (hasılat) ile direkt olarak ilgili olan giderler ve indirimler; ana faaliyetin oluşması sırasında meydana gelen ana faaliyetle ilgili, fakat bu ilginin direkt olmadığı giderler ve en son olarak ta finansal gelir-giderler, olağanüstü gelir-giderler, önceki yıllarda yapılan ancak, sonradan çeşitli nedenlerle düzeltilmeleri gereken gelir-giderler hakkındaki bilgiler gruplandırılarak verilmelidir.

Gelir tablosu, bir dönemin sonucunu etkileyen faaliyetleri özetlediğinden, ilgili olduğu dönemi belirten bir ifade taşımalıdır. Gene gelir tablosunun üzerinde ait olduğu işletmenin ismi de belirtilmelidir.

Bu açıklamalar bir arada dikkate alındığında gelir tablosunun en basit şekli ana hatları ile aşağıda görüldüğü gibi olacaktır.

..... İŞLETMESİ		
I Ocak – 31 Aralık Dönemi		
GELİR TABLOSU		
A-Brüt Satış Karı Bölümü:		
Satışlar	
Eksi: Satılan Malın Maliyeti	
	
Brüt Satış Karı (veya Zararı)	
B- Faaliyet Karı Bölümü:		
Faaliyetle ilgili giderler	
	
Faaliyet Karı (veya Zararı)	
C- Net Kar Bölümü:		
Finansal Gelir-Giderler	(+ -)
Olağanüstü Gelir-Giderler	(+ -)
Önceki Yıllara Ait Düzeltmeler	(+ -)
	
Net Kar (veya Zarar)	

Gelir tablosunun bu en basit şekline bakarak her bölüm sonunda hangi sorumluların baskarularını değerleyebileceğinizi belirleyiniz.

SIRA SİZDE

Gelir Tablosu İle İlgili Bir Örnek

Bilanço ile ilgili olarak verdiğimiz VURAL GİYİM örneğinde bulduğumuz 26.000.000 lira tutarındaki olumlu fark (kar), bu sonucu oluşturan işlemlere ait bilgileri de vermek üzere gelir tablosunda şöyle gösterilir:

VURAL GİYİM İŞLETMESİ GELİR TABLOSUDönemi	
A.Brüt Satış Karı (Brüt Satış Geliri) :	
Satışlar	91.000.000
Eksi: Satılan Malın Maliyeti	70.000.000
	21.000.000
B. Faaliyet Karı:	
Faaliyet Giderleri (Ücretler)	5.000.000
	16.000.000
C. Net Kar (Net Gelir) :	
Olağanüstü Gelirler (kira gelirleri)	10.000.000
Olağanüstü Giderler	-
	26.000.000

Bir ticaret işletmesi için basit şekilde yukarıdaki örnekte verilen bölümlere göre açıklanan gelir tablosu bazı görüşlere göre daha detaylı bölümlere ayrılmaktadır. Fakat hangi görüşte olursa olsun Gelir Tablosunda ilk iki bölüm, brüt satış karının oluşumuna ait bölümle, tüm faaliyetlerin gerçekleşmesi için katlanılması zorunlu görülen giderleri de brüt satış karı ile ilgilendirerek işletmenin faaliyet karını belirleyen bölüm yer almaktadır. Bunlar dışında oluşan finansal gelir, giderler, olağanüstü gelir giderler, önceki yıllara ait düzeltmeler ve benzerleri ya birer ana bölüm ya da alt bölümler halinde gösterilmektedir.

Ülkemizde uygulanmakta olan Tekdüzen Muhasebe Sistemini açıklayan Muhasebe Uygulama Genel Tebliğine göre istenen Gelir Tablosunun şekli ve kapsamı Ünitinin sonunda Ek: 3 ve 4 olarak verilmiştir. Ek-3 "Özet Gelir Tablosu Tipi" , Ek-4 "Ayrıntılı Gelir Tablosu Tipi"ni göstermektedir.

Özet

Mali durum ve faaliyet sonucu ne demektir?

- Kurucularından, ortaklarından ve diğer ilgili taraflardan ayrı bir kişiliğe sahip olan işletmenin faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için para, mal, bina gibi birtakım varlıkları edinmesi gerekir. İşletmenin sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların elde edildiği yerleri gösteren sermaye ve borçlar şeklindeki kaynakların birlikte oluşturduğu yapı işletmenin mali durumunu ortaya koyar.
- İşletme faaliyetleri ile işletme sahiplerinin varlıklar üzerindeki haklarında artış (kar) veya azalış (zarar) şeklinde meydana gelen değişiklikler faaliyet sonucu olarak ortaya çıkar.

Mali durum ve faaliyet sonuçları ne ile gösterilir?

- İşletmenin mali durumunda meydana gelen değişiklikler ve faaliyet sonuçları belli zaman aralıkları itibarıyla bir bütün olarak ele alınır ve mali tablolar şeklinde özetlenerek ilgililere sunulur.

Mali tablo ne demektir ve temel mali tablolar nelerdir?

- Mali tablolar, belirli bir süre içinde oluşan mali nitelikteki olayların işletmenin varlık ve kaynak unsurlarında yarattığı değişimlerin bir özetidir. Temel mali tablolar iki tür olup, bilanço ve gelir tablosu olarak adlandırılır.

Dönem ne demektir?

- İşletme yönetimince işlevlerin planlanabilmesi, gerçekleşenin ölçülebilmesi ve planlanan ile gerçekleşenin karşılaştırılarak kontrol edilmesi, kontrol sonuçlarına göre yeni kararların alınabilmesi gibi nedenlerle süreklilik gösteren işletme faaliyetlerinin belli zaman aralıkları; dönemler itibarıyla değerlendirilmesi gerekir. Muhasebe öğretiminde temel alınan dönem genellikle bir takvim yılıdır.

Bilanço nedir, neyi gösterir?

- Bilanço, işletmenin belirli bir tarihteki mali yapısını gösteren mali tablodur. Bilanço, düzenlendiği tarih itibarıyla işletmenin sahip olduğu varlıklarını ve bunların kaynaklarını (öz kaynak+ yabancı kaynak) gruplandırılmış ve özet olarak türleri ve tutarlarıyla gösterir.

Bilanço eşitliği ne demektir?

- Bilanço eşitliği, işletmenin sahip olduğu varlıkları toplam tutarları ile bu varlıklar üzerinde hak sahibi olan işletme sahiplerinin hakları (sermaye) ve borç verenlerin hakları (borçlar) toplamının birbirine eşit olmasıdır. İşletmenin ayrı bir kişiliğe sahip olması temeline dayanan bu eşitlik;

$$\text{VARLIKLAR} = \text{SERMAYE} + \text{BORÇLAR} \text{ veya}$$

$$\text{AKTİF} = \text{PASİF}$$

şeklinde ifade edilir.

Mali nitelikli olaylar nelerdir ve bilanço nasıl etkiler?

- Bilanço unsurlarında yani varlıklar, borçlar ve sermayede artış veya azalış şeklinde değişikliğe neden olan olaylara mali nitelikli olaylar denir. Bu etkiler; varlıkların kendi içinde eşit tutarlı artış veya azalışı, kaynakların kendi içinde eşit tutarlı artış ve azalışı ya da varlıklarda ve kaynaklarda toplam olarak aynı tutarda artış veya azalış şeklinde ortaya çıkabilir. Ancak bu işlemler sonucunda bilanço eşitliği asla bozulmaz. Bu nedenle herhangi bir dönemde dönembası öz sermayesi ile dönemsonu öz sermayesi karşılaştırılarak kar veya zararı belirlemek mümkün olur.

Gelir Tablosu nedir, hangi bilgileri, nasıl gösterir?

- İşletme yönetimini değerlemede, yalnızca kar veya zarar bilgisi ve bunun büyüklüğü yeterli bir ölçü olmamaktadır. Dönem içinde işletme sahiplerinin haklarında artışa neden olan; gelir (hasılat) ile azalışa neden olan; gider işlemlerine ait bilgilerin elde edilmesinde yarar vardır.
- Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile bu gelirlerin elde edilmesi için katlandığı giderleri ve bunların sonucunda oluşan kar veya zararı gösteren bir mali tablodur.

Kendimizi Sınayalım

Bu üniteyi anlayıp anlayamadığınızı ölçmek için aşağıdaki soruları, sınav oluyormuş gibi cevaplayınız. Doğru cevapları ünitenin sonunda bulacaksınız. Başarı durumunuza göre ünitenin tümüne ya da cevaplamadığınız sorulara ilişkin bölümleri yeniden çalışıp çalışmayacağınıza kendiniz karar verin. **UNUTMAYINIZ Kİ, SİZİ DEĞERLENDİRECEK KİŞİ, ŞU ANDA YİNE SİZSİNİZ.**

1. Aşağıdakilerden hangisi bilanço eşitliğini gösterir?

- Varlıklar + Gelirler = Kaynaklar + Giderler
- Varlıklar + Giderler = Kaynaklar + Gelirler
- Varlıklar = Borçlar + Sermaye
- Varlıklar = Sermaye – Borçlar
- Varlıklar – Alacaklar = Sermaye – Borçlar

2. İşletmenin belirli bir tarihteki mali yapısını gösteren mali tabloya ne ad verilir?

- Fon Akım Tablosu
- Kar Dağıtım Tablosu
- Genel Geçici Mizan
- Gelir Tablosu
- Bilanço

3. İşletmenin mali yapısı ve faaliyet sonuçları ile ilgili bilgilerin özetlendiği formlara ne ad verilir?

- Bilanço
- Gelir Tablosu
- Mali Tablo
- Fon Akım Tablosu
- Kar Dağıtım Tablosu

4. Aşağıdakilerden hangisi muhasebenin ikinci temel işlevi kapsamındadır?

- Verilerin toplanması
- Analiz ve yorum
- Kaydetme
- Sınıflandırma
- Özetleme

5. Planlama, ölçme ve kontrol işlevlerinin yerine getirilmesi bakımından, muhasebe işlemlerinin gerçekleştirilmesinde ve muhasebe bilgilerinin elde edilmesinde temel alınan zaman dilimlerine ne denir?

- Gün
- Hafta
- Ay
- Dönem
- Döngü

6. Aşağıdakilerden hangisi için aktif terimi kullanılır?

- Varlıklar
- Sermaye
- Borçlar
- Gelirler
- Giderler

7. İşletmenin varlıklarında, borçlarında ve sermayesinde değişikliğe sebep olan işlemlere ne denir?

- İktisadi işlemler
- Mali işlemler
- Hukuki işlemler
- Gelir-gider işlemleri
- Kar-zarar işlemleri

8. Sayın Ahmet ALBENLİ'nin sahip olduğu değerler şöyledir; nakit 100.000.000 lira, banka mevduatı, 5.000.000.000 lira, otomobil 15.000.000.000 lira, bina 20.000.000.000 lira, alacak 8.000.000.000 lira, borç 7.000.000.000 lira. A. ALBENLİ, bunlardan 2.000.000.000 lira mevduatını, otomobilini, tüm alacaklarını ve borçlarını devrederek ALBENLİ KONFEKSİYON İŞLETMESİ'ni kurmuştur.

Yeni kurulan bu işletmenin özsermayesi kaç liradır?

- 41.100.000.000
- 25.000.000.000
- 21.000.000.000
- 18.100.000.000
- 18.000.000.000

9. Kar, aşağıda belirtilen etkilerden hangisine neden olur?

- Varlıkları artırır.
- Varlıkları azaltır.
- Borçları artırır.
- Borçları azaltır.
- Öz kaynakları azaltır.

10. Gelir tablosunda aşağıdaki bilgilerden hangisi **yer almaz?**

- Gelirler
- Giderler
- Kar
- Sermaye
- Zarar

İŞLETME ÖZET BİLANÇO TİPİ
(.....TL) *

AKTİF (VARLIKLAR)**PASİF (KAYNAKLAR)**

	Önceki Dönem	Cari Dönem		Önceki Dönem	Cari Dönem
I - DÖNEN VARLIKLAR			I - KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		
A- Hazır Değerler			A- Mali Borçlar		
B- Menkul Kıymetler			B- Ticari Borçlar		
1- Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			1- Borç Senetleri Reeskontu (-)		
C- Ticari Alacaklar			C- Diğer Borçlar		
1- Alacak Senetleri Reeskontu (-)			1- Borç Senetleri Reeskontu (-)		
2- Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)			D- Alınan Avanslar		
D- Diğer Alacaklar			E- Ödenecek Vergi ve Yükümlülükler		
1- Alacak Senetleri Reeskontu (-)			F- Borç ve Gider Karşılıkları		
2- Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)			1- Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları		
E- Stoklar			2- Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri (-)		
1- Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			3- Kıdem Tazminatı Karşılığı		
2- Verilen Sipariş Avansları			4- Diğer Borç ve Gider Karşılıkları		
F- Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları			G- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları		
G- Diğer Dönen Varlıklar			H- Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar		
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI		
II - DURAN VARLIKLAR			II- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		
A- Ticari Alacaklar			A- Mali Borçlar		
1- Alacak Senetleri Reeskontu (-)			B- Ticari Borçlar		
2- Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)			1- Borç Senetleri Reeskontu (-)		
B- Diğer Alacaklar			C- Diğer Borçlar		
1- Alacak Senetleri Reeskontu (-)			1- Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-)		
2- Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)			D- Alınan Avanslar		
C- Mali Duran Varlıklar			E- Borç ve Gider Karşılıkları		
1- Bağlı Menkul Kıymetler			1- Kıdem Tazminatı Karşılıkları		
2- Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			2- Diğer Borç ve Gider Karşılıkları		
3- İştirakler			F- Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları		
4- İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-)			G- Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar		
5- İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI		
6- Bağlı Ortaklıklar			III - ÖZKAYNAKLAR		
7- Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (-)			A- Ödenmiş Sermaye		
8- Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			1- Sermaye		
9- Diğer Mali Duran Varlıklar			2- Ödenmemiş Sermaye (-)		
10- Diğer Mali Duran Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			B- Sermaye Yedekleri		
D- Maddi Duran Varlıklar			1- Hisse Senedi İhraç Primleri		
1- Maddi Duran Varlıklar (Brüt)			2- Hisse Senedi İptal Kârları		
2- Birikmiş Amortismanlar (-)			3- M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları		
3- Yapılmakta Olan Yatırımlar			4- İştirakler Yeniden Değerleme Artışları		
4- Verilen Sipariş Avansları			5- Diğer Sermaye Yedekleri		
E- Maddi Olmayan Duran Varlıklar			C- Kâr Yedekleri		
1- Maddi Olmayan Duran Varlıklar (Brüt)			1- Yasal Yedekler		
2- Birikmiş Amortismanlar (-)			2- Statü Yedekleri		
3- Verilen Avanslar			3- Olağanüstü Yedekler		
F- Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar			4- Diğer Kâr Yedekleri		
1- Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar (Brüt)			5- Özel Fonlar		
2- Birikmiş Tükenme Payları			D- Geçmiş Yıllar Kârları		
3- Verilen Avanslar			E- Geçmiş Yıllar Zararları (-)		
G- Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları			F- Dönem Net Kârı (Zararı)		
H- Diğer Duran Varlıklar			ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI		
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI			PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI		
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI					

DİPNOTLAR

- 1-
2-

* İşletmeler belirlenen büyüklüklerine göre, bin, milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamlarını göstereceklerdir.

İŞLETME ÖZET BİLANÇO TİPİ
(.....TL) *

AKTİF (VARLIKLAR)**PASİF (KAYNAKLAR)**

	Önceki	Cari		Önceki	Cari
	Dönem	Dönem		Dönem	Dönem
I - DÖNEN VARLIKLAR			I - KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		
A- Hazır Değerler			A- Mali Borçlar		
1- Kasa			1- Banka Kredileri		
2- Alınan Çekler			2- Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri		
3- Bankalar			3- Tahvil, Anapara Borç, Taksit ve Faizleri		
4- Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-)			4- Çıkarılmış Bonolar ve Senetler		
5- Diğer Hazır Değerler			5- Çıkarılmış, Diğer Menkul Kıymetler		
B- Menkul Kıymetler			6- Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)		
1- Hisse Senetleri			7- Diğer Mali Borçlar		
2- Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları			B- Ticari Borçlar		
3- Kamu Kesimi Tahvil, Senet ve Bonoları			1- Satıcılar		
4- Diğer Menkul Kıymetler			2- Borç Senetleri		
5- Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			3- Borç Senetleri Reeskontu (-)		
C- Ticari Alacaklar			4- Alınan Depozito ve Teminatlar		
1- Alıcılar			5- Diğer Ticari Borçlar		
2- Alacak Senetleri			C- Diğer Borçlar		
3- Alacak Senetleri Reeskontu (-)			1- Ortaklara Borçlar		
4- Verilen Depozito ve Teminatlar			2- İştiraklere Borçlar		
5- Şüpheli Ticari Alacaklar			3- Bağlı Ortaklıklara Borçlar		
6- Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)			4- Personele Borçlar		
D- Diğer Alacaklar			5- Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-)		
1- Ortaklardan Alacaklar			6- Diğer Çeşitli Borçlar		
2- İştiraklerden Alacaklar			D- Alınan Avanslar		
3- Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar			E- Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler		
4- Personelden Alacaklar			1- Ödenecek Vergi ve Fonlar		
5- Diğer Çeşitli Alacaklar			2- Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri		
6- Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)			3- Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler		
7- Şüpheli Diğer Alacaklar			4- Diğer Yükümlülükler		
8- Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)			F- Borç ve Gider Karşılıkları		
E- Stoklar			1- Dönem Kârı, Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları		
1- İlk Madde ve Malzeme			2- Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri (-)		
2- Yarı Mamuller			G- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları		
3- Mamuller			1- Gelecek Aylara Ait Gelirler		
4- Ticari Mallar			2- Gider Tahakkukları		
5- Diğer Stoklar			H- Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar		
6- Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			1- Hesaplanan KDV		
7- Verilen Sipariş Avansları			2- Diğer KDV		
F- Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları			3- Sayım ve Tesellüm Fazlaları		
1- Gelecek Aylara Ait Giderler			4- Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar		
2- Gelir Tahakkukları			KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI		
G- Diğer Dönen Varlıklar					
1- İndirilecek KDV					
2- Diğer KDV					
3- Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar					
4- Personel Avansları					
5- Sayım ve Tesellüm Noksanları					
6- Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar					
7- Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-)					
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI					

İŞLETME ÖZET BİLANÇO TİPİ
(.....TL) *

AKTİF (VARLIKLAR)**PASİF (KAYNAKLAR)**

	Önceki Dönem		Cari Dönem			Önceki Dönem		Cari Dönem	
II- DURAN VARLIKLAR					II- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR				
A- Ticari Alacaklar					A- Mali Borçlar				
1- Alıcılar					1- Banka Kredileri				
2- Alacak Senetleri					2- Çıkarılmış Tahviller				
3- Alacak Senetleri Reeskontu (-)					3- Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler				
4- Verilen Depozito ve Teminatlar					4- Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)				
5- Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)					5- Diğer Mali Borçlar				
B- Diğer Alacaklar					B- Ticari Borçlar				
1- Ortaklardan Alacaklar					1- Satıcılar				
2- İştiraklerden Alacaklar					2- Borç Senetleri				
3- Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar					3- Borç Senetleri Reeskontu (-)				
4- Personelden Alacaklar					4- Alınan Depozito ve Teminatlar				
5- Diğer Çeşitli Alacaklar					5- Diğer Ticari Borçlar				
6- Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-)					C- Diğer Borçlar				
7- Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)					1- Ortaklara Borçlar				
C- Mali Duran Varlıklar					2- İştiraklere Borçlar				
1- Bağlı Menkul Kıymetler					3- Bağlı Ortaklıklara Borçlar				
2- Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)					4- Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-)				
3- İştirakler					5- Kamuya Olan Ertelemiş ve Taksitlendirilmiş Borçlar				
4- İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-)					6- Diğer Çeşitli Borçlar				
5- İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)					D- Alınan Avanslar				
6- Bağlı Ortaklıklar					E- Borç ve Gider Karşılıkları				
7- Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (-)					1- Kıdem Tazminatı Karşılıkları				
8- Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)					2- Diğer Borç ve Gider Karşılıkları				
D- Maddi Duran Varlıklar					F- Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları				
1- Arazi ve Arsalar					1- Gelecek Yıllara Ait Gelirler				
2- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri					2- Gider Tahakkukları				
3- Binalar					G- Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar				
4- Tesis, Makina ve Cihazlar					1- Gelecek Yıllara Ertelenen veya Terkin Edilen KDV				
5- Taşıtlar					2- Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar				
6- Demirbaşlar					UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI				
7- Diğer Maddi Duran Varlıklar					III- ÖZKAYNAKLAR				
8- Birikmiş Amortismanlar (-)					A- Ödenmiş Sermaye				
9- Yatırımlar					1- Sermaye				
10- Verilen Avanslar					2- Ödenmemiş Sermaye (-)				
E- Maddi Olmayan Duran Varlıklar					B- Sermaye Yedekleri				
1- Haklar					1- Hisse Senedi İhraç Primleri				
2- Şerefiye					2- Hisse Senedi İptal Kârları				
3- Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri					3- M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları				
4- Araştırma ve Geliştirme Giderleri					4- İştirakler Yeniden Değerleme Artışları				
5- Özel Maliyetler					5- Sermaye Yedekleri				
6- Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar					C- Kâr Yedekleri				
7- Birikmiş Amortismanlar (-)					1- Yasal Yedekler				
8- Verilen Avanslar					2- Statü Yedekleri				
F- Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar					3- Olağanüstü Yedekler				
1- Arama Giderleri					4- Diğer Kâr Yedekleri				
2- Hazırlık ve Geliştirme Giderleri					5- Özel Fonlar				
3- Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar					D- Geçmiş Yıllar Kârları				
4- Birikmiş Tükenme Payları (-)					E- Geçmiş Yıllar Zararları				
5- Verilen Avanslar					F- Dönem Net Kârı (Zararı)				
G- Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları					ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI				
1- Gelecek Yıllara Ait Giderler					PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI				
2- Gelir Tahakkukları									
H- Diğer Duran Varlıklar									
1- Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV									
2- Diğer KDV									
3- Diğer Çeşitli Duran Varlıklar									
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI									
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI									

DİPNOTLAR

- 1-
2-
.....

* İşletmeler belirlenen büyüklüklerine göre, bin, milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamlarını göstereceklerdir.

İŞLETME AYRINTILI GELİR TABLOSU TİPİ
(.....TL) *

	Önceki Dönem		Cari Dönem	
A- BRÜT SATIŞLAR				
1- Yurtiçi Satışlar				
2- Yurtdışı Satışlar				
3- Diğer Gelirler				
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)				
1- Satıştan İadeler (-)				
2- Satış İskontoları (-)				
3- Diğer İndirimler (-)				
C- NET SATIŞLAR				
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)				
1- Satılan Mamuller Maliyeti (-)				
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)				
3- Satılan Hizmet Maliyeti (-)				
4- Diğer Satışların Maliyeti (-)				
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI				
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)				
1- Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)				
2- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)				
3- Genel Yönetim Giderleri (-)				
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI				
F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR				
1- İştiraklerden Temettü Gelirleri				
2- Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri				
3- Faiz Gelirleri				
4- Komisyon Gelirleri				
5- Konusu Kalmayan Karşılıklar				
6- Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Kârlar				
G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)				
1- Reeskont Faiz Giderleri (-)				
2- Komisyon Giderleri (-)				
3- Karşılık Giderleri (-)				
4- Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)				
H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)				
1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)				
2- Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)				
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR				
I- OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR				
1- Önceki Dönem Gelir ve Kârları				
2- Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar				
J- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)				
1- Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)				
2- Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)				
3- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)				
DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI				
K- DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)				
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI				

DİP NOTLAR

- 1-
- 2-
-

* İşletmeler belirlenen büyüklüklerine göre, bin, milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamlarını göstereceklerdir.

